

ב"ק צא

שווערד

לע"נ ר' אריה זאב בן ר' יצחק אייזיק שווערד ז"ל

1. ספר דבר אברהם - חלק ב - סימן לד

ב) אמנם גם לשיטת הסוברים דחוששין בשור לעינוי הדין יש לתרץ קושיית הערוך לנר. דהנה לכאורה קשה טובא למה אין מענין דינו של שור, דבטעם דעינוי הדין באדם כתב הרמ"ה בח"י לסנהדרין (דף ל"ה) שהוא משום ואהבת לרעך כמוך וזה לא שייך כלל בשור, ואטו בעינן גם בשור בית הסקילה גבוה שתי קומות משום ברור לו מיתה יפה מצד ואהבת לרעך כמוך כמבואר בסנהדרין (מ"ה). ואין לדחוק ולומר דמ"מ כיון דבעלים אין מענין את הדין לאיזה טעם שיהי' ה"נ אין מענין דין השור מגזיה"כ דכמיתת בעלים כו' ואע"פ דלא שייך בי' ה"ט, דז"א דכיון דעיקר טעמא הוא משום ואהבת לרעך כמוך נמצא שאין זה כלל דין מיוחד במיתה אלא מ"ע כללית היא בפ"ע של ואהבת לרעך המוטלת על ב"ד ואין זה שייך כלל לענין מיתת הבעלים אלא דמצות האהבה שעל ב"ד מצאה לה מקום גם במיתה, וכיון דעל השור לא שייך מצות ואהבת כו' ממילא מותר לענות את דינו, דהא רק כמיתת הבעלים כו' אמרינן ולא כאהבת הבעלים, ועוד דבעלים גופייהו כשלא הי' להם צער הי' מותר לענות את דינם לפ"ד הרמ"ה וא"כ שור דלית לי' צער שוה בזה לבעלים ומותר לענות דינו. לכן נ"ל לומר דבאיסור עינוי הדין איכא גם טעמא אחרינא, משום מצות ובערת הרע מקרבך, דכיון דנתחייב מיתה אסור לאשהויי מצות ובערת הרע מקרבך, דהא ביני וביני נמצא הרע בקרבך ואינו מתבער מן העולם

2. ספר ים של שלמה - בבא קמא פרק ח אות לח

איבעיא להו (צ"א ע"א), יש אומד לנזיקין... הילכך צריך הדיין לאמוד בתחילה כח המכה, אם איש גבור הוא. שלפעמים אפילו בדבר קטן ודק יכה יותר בכח, ממה שמכה איש חלש באבן גדול. וגם לאמוד כח המוכה, שלפעמים הוא חלוש, ויותר הוזק ממכה קטנה וקלה. ממה שיוזק איש גבור ממכה גדולה, וגם לאמוד כח החפץ, ומקום המכה, שאינה דומה הכהו על מוחו להכהו על גבו. וגם אם בשנאה ובמזיד הכה עליו. פשיטא שיכה אותה יותר בכח ובאכזריות. וכן אם דחפו ממקום גבוה, צריך אומדנא לגובה, ובאיזה עניין דחפו. ועל איזה מקום הפילו. ואם אמדו הב"ד כל אותם הדברים, ושיערו שאין ראוי כלל לאותו הנזק. א"כ שטן קטרג בשעת הסכנה, ואונס הוא, ופטור. ומ"מ ישלם לו לב"ה כפי מה שהיה ראוי להזיק. ועל היתר נראה בעיני דחייב בדיני שמים. דלא גרע מהמבעית חבירו דלקמן, ומשאר דיני דגרמא:

3. הרא"ש על בבא קמא פרק שמיני - סימן טו

אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי בר אבין זאת אומרת ביישו בדברים פטור. ונראה לי טעמא משום דכתיב והחזיקה במבושין דמשמע דלא חייבה תורה אלא על בשת גופו אבל בשת דברים או רקק על בגדו פטור. ורב שרירא ז"ל כתב דאף על בשת דברים מנדים אותו עד שיפיסנו כראוי לפי כבודו ומסתברא דיותר בשת בדברים מבששת של חבלה דאין דבר גדול כלשון הרע ודבה שאדם מוציא על חבירו:

4. ספר חסידים - סימן נד

איזו היא רציחה שאינה ניכרת לעינים, והעונש גדול מאוד, והעבירה קלה, וחמורה היא למעלה, היא הבושה. המבייש פני חבירו ברבים או מצערו בפני מי שמתבייש ומצטער, שאילו הי' הורגו הי' מקבל מיתה, כדי שלא יהי' מתבייש. מי שבייש את חבירו, ומצטער ומתחרט ורוצה הוא לקבל את הדין, ובא לפני יראי ה' למצוא לו פתח לתשובה, יאמרו לו דע כי רעתך רבה, כי שפכת את דמו של חבריך, שכן מצינו באב"י בן רחבעם שהוכיח לירבעם ברבים לביישו, וניגף למות. לכן לך בני לפייס את חבריך עד שיתפייס, ושמור והזהר מאוד לנפשך שלא תבייש ושלא תלבין פני אדם, כי דרכן של בעלי תשובה להיות מאד מאד שפלי רוח, וענוים סבלנים, עלובים ולא עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים, שמחים ביסורים של עלובתם. ואם יחרפו אותך הסכלים לאמר זכור מעשיך הראשונים, אמור להם ידעתי כי חטאתי הרבה וכמה דברים עשיתי שלא כהוגן, והצור ימחול לי. וסבול את המביישים מדה כנגד מדה, ובזה יתכפר עונך:

5. משך חכמה על בראשית פרק לד פסוק כב

אך בזאת יאותו לנו האנשים כו', מקניהם כו' ויהרגו כל זכר - אפשר כי בן נח נצטווה שלא לחבול בעצמו וכתוב (ואך את בראשית ט, ה) את כל דמכם לנפשותיכם אדרוש. אך אם כווננו לש"ש הלא נתגיררו אך המה לא נתכוונו לגירות רק לקחת נשיהם ומקניהם וחבלו בעצמם שלא כדין ודו"ק.

6. ריטב"א על מסכת תענית דף יא/ב

בודאי שהנודר להתענות כדי לסגף עצמו ולהכניע לעבודת השם יתברך (או להכניע לעבודת השם) או לשוב בתשובה וכיוצא בו זה דבר מצוה הוא וכנודר לעשות מצוה

7. ספר חתם סופר על מסכת חולין דף פז/א

וחייבו רבן גמליאל עשרה זהובים. לכאורה נראה לא שכר שיווי המצוה או הברכה חלילה מי יכול לשער אורח חיים פן תפלוס וכל הפצים לא ישוו בה ותו מה צריך לשלם לו הפסדו הלא חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאו מעלה עליו הכתוב כאלו עשאו נמצא זה שחטף ממנו מצותו לאו מידי חסריה, אך הפרש יש בין העושה מצוה ומקבל שכר או נאנס ולא עשאו ומקבל שכר כי זה העושה עובד ה' בשמחה ובטוב לבב ונשכר על זה וזה שנאנס מצטער על שלא זכה לעבוד ה' ומקבל שכר שמים על צערו נמצא אעפ"י שלענין שכר שמים אין הפרש מ"מ דצערא בגופא איכא הפרש והענישו ר"ג עשרה זהובים לפי שיעור צערא דגופא:

8. שו"ע חושן משפט - סימן שפב

(א) שור שהיה עומד להריגה מפני שהוא מזיק את הבריות, ואילן העומד לקציצה מפני שהוא מזיק את הרבים, וקדם אחד ושחט שור זה וקצץ אילן זה שלא מדעת הבעלים, חייב לשלם לבעלים כמו שיראו הדיינים, שהרי הפקיעם מלעשות מצוה. ואם טען ואמר: אתה אמרת לי להרגו ולקצצו, הואיל והוא עומד לכך, הרי זה פטור. (אבל שאר מזיק אינו נאמן לומר שהוא נתן לו רשות (טור), אפילו יש לו מיגו לומר: לא הזקתי, כגון דליכא עדים שהזיקו, דהוי כמיגו במקום חזקה דלא הוי מיגו (מרדכי ונ"י פרק החובל). אבל נאמן לומר: (אתה אמרת לי וכי) במיגו דלא היה שלך מה שהזקתי אלא שלי היה) (מרדכי שם). וכן מי ששחט חיה ועוף, ובא אחר וכיסה הדם שלא מדעת השוחט, חייב ליתן כמו שיראו הדיינים. ויש מי שהורה שהוא נותן קנס קצוב, והוא י' זהובים. וכן הורו שכל המונע הבעלים מלעשות מצות עשה שהם ראויים לעשותה, וקדם אחר ועשאה, משלם לבעלים י' זהובים. (היה לו בן למול, ובא אחר ומלו, חייב ליתן לו י' זהובים. אבל נתנו לאחר למול, ובא אחר ומלו, פטור) (רבינו ירוחם נל"א ח"ד). **ובזמן הזה אין מגבין אותו, אבל אם תפס לא מפקינן מיניה:**

9. פרקי דרבי אליעזר - פרק לג

ששה קולן יוצא מסוף העולם ועד סופו ואין הקול נשמע בשעה שכורתין את האילן שהוא עושה פרי הקול יוצא מסוף העולם ועד סופו ואין הקול נשמע ובשעה שהנחש נפשט ובשעה שהאשה מתגרשת מבעלה ובשעה שהאשה נבעל עם בעלה בעילה ראשונה אבל אין קולה נשמע ובשעה שהולד יוצא מן הגוף עד שתראה את השכינה